

Stavrenski dom

Stev. 84

Z ilustrirano prilogo „Teden v slikah“

Leto II.

Za Belgradom - turški obisk v Sofiji

Belgrad, 15. aprila. m. Predsednik turške vlade Izmet Ineni in zunanji minister Ruždj Aras sta sinoči ob 11.50 odpotovala v Kragujevac, kjer si bosta ogledala mesto in razne vojaške ustanove. Iz Kragujevca bosta odšla v Valjevo, kjer ju posebno zanima tvornica letal. Do tu ju bo spremljal tudi naš predsednik vlade dr. Milan Stojadinović, ki pa se bo iz Valjeva vrnil v Belgrad, turška visoka gost pa bosta odšla odpotovala v spremstvu več naših ministrov v Sarajevo in Dalmacijo. Dne 18. aprila se bosta Ineni in Ruždj Aras vrnila v Belgrad, odkoder bosta odšla naslednji dan v domovino. Na svojem povratku bo imel Izmet Ineni v Sofiji tudi sestanek z bolgarskim kraljem Borisom. Ta obisk je prva priprava za sklenitev sporazuma med Bolgarijo in Turčijo.

Uradno poročilo o belgrajskih razgovorih

Belgrad, 15. aprila. Uradno poročilo o obisku gg. Izmet Inenija in Ruždija Arasa: Obisk nj. eks. Izmeta Inenija, predsednika vlade, in nj. eks. Ruždija Arasa, turškega zunanjega ministra, je omogočil izmenjavo misli med turškima državnika in predsednikom vlade in zunanjim ministrom Jugoslavije nj. eks. dr. Milanom Stojadinovićem. Trije državniki so na svojih sestankih mogli tudi pot ugotoviti popolno soglasje skupnih interesov obeh držav in popolno enakost svojega naziranja o vseh vprašanih, ki so bila predmet njihovih razgovorov.

Razen tega so proučevala stanje, v katerem so njihove mednarodne obveznosti, izvirajoče iz paktov, podpisanih po dveh državah, in njihove posebne obveznosti, in sicer tiste, ki so bile sklenjene že prej, in tiste, ki so jih sklenile v zadnjem času z drugimi državami. Z zadovoljstvom so spoznali, da vse te obveznosti popolnoma ustrezajo cilju, v katerem stremi zunanja politika dveh držav v okviru

Balkanske zveze in v skladu s paktom DN. Ugotovili so, da to sodelovanje najbolj služi tako interesom njihovih držav, kakor koristim splošnega mira.

Kemalova brzojavka

Belgrad, 15. aprila. V Zvezi s prihodom predsednika turške vlade nj. eks. Ismeta Inenija v Belgrad je nj. kr. Vis. knez namestnik Pavle poslal predsedniku turške republike nj. eks. Kemal Atatürku pozdravno brzojavko, na katero je prejel tale odgovor:

Prejel sem brzojavko, s katero mi Vaše kraljevsko Visočanstvo poroča o svojih vtisih. V zvezi z navzočnostjo mojega predsednika vlade v vaši lepi prestolnici, ki je bila priča nesmrtnih del mojega osebnega prijatelja, viteškega kralja Aleksandra I. Zedmitelja. Zahvaljujem se vašemu kraljevskemu Visočanstvu in vas prosim, da verujete v moje iskreno in trajno prijateljstvo. — Atatürk.

Angleži in nacionalistična blokada Bilbaoa

London, 15. aprila. o. Včeraj popoldne se je začelo v angleški spodnji zbornici burno razgovarjanje zaradi spomenice, ki so jo vladi poslali levičarski delavski poslanci. V tej spomenici obžalujejo, da je vlada odrekla oboroženo pomoč angleškim trgovskim ladjam, ki bi rade v Bilbao, češ da za to ni nobene zakonite podlage in da obveznosti glede nevmešavanja v špansko vojno ne vsebujejo prepovedi redne trgovine z življenjskimi potrebščinami, če ladje ne prevažajo orožja in streliva. V imenu te skupine je govoril voditelj opozicije major Attlee, da hoče podpirati boj španskega ljudstva za svobodo, kakor je podpirala tudi boj Abesincev. Angleška vlada ne bi smela storiti te sramote angleški plovbi, ker španski nacionalisti nimajo nobene pravice, da bi zapirali svojo obalo tujim ladjam.

Attleeju je odgovarjal minister John Simon, ki je dejal, da je Attleejev govor bil zmešan. Podčrtal je dejstvo, da glede nevmešavanja ravna angleška vlada sporazumno s francosko. Španska vlada je že od začetka avgusta dalje sama opozarjala angleške ladje, naj ne plujejo v pristanišča, ki jih ogroža nacionalistična brodogojba. Tudi angleško pomorsko poveljstvo je ladjam svetovalo, naj se ravnajo po njegovih navodilih glede tega. Pri Bilbao pa ne gre za redno blokada, marveč samo za zaporo obleganega pristanišča. Take blokade bi Anglija ne priznala niti, če bi jo proglasila španska vlada. Nedvomno je angleško brodogojbo dovolj močno, da pripori vsaki angleški ladji vstop v sleherno špansko pristanišče, toda to bi pomenilo kršitev nevmešavanja.

Sir Archibald Sinclair je govoril za njim in rekel, da bi angleška vlada morala ravnati tako, kakor je ravnala nemška v aferi s parnikom »Pallós«. Tedaj je nemška vlada nastopila z vso odločnostjo in odslej rdeče brodogojbe več ne vznemirja nemških ladij. Na njegovo vprašanje, če bo Anglija ugodila zahtevi Francije, naj obe brodogojbi z oboroženo silo zagotovita spoštovanje nevtralnosti v španski državljanski vojni, je zun. minister Eden dejal, da mu o taki francoski zahtevi ni nič znanega.

Eden je v svojem odgovoru Sinclairju rekel, da bodo angleški parniki vsakogar zavarovali do meje treh milj od španske obale, če bodo disciplinirani. Če bi bil kak angleški parnik napaden izven te meje, ga bi šttilo angleško vojno brodogojbo. Trenutno so razmere pri Bilbao take, da mi ne moremo popolnoma zaščititi naše parnike v tamkajšnjih vodah.

Eden je nato rekel, da se bo vprašanje prstovoljcev reševalo na eni izmed prihodnjih sej odbora za nevmešavanje. Zato mi sami tukaj ne moremo zavzeti kakšnega stališča, ki se bo skupno izdelalo v tem odboru. Priznam pa, da je položaj zelo kočljiv.

Nato se je dotaknil Churchillovega predloga o arbitraži v Španiji in rekel, da bo Anglija vse podprla, kar bi moglo pospešiti konec vojne. Po tem govoru je parlament s 345 proti 130 glasovom odbil predlog delavske stranke o nezaupnici vladi.

Svetovne gospodarske konference ne bo

London, 15. aprila. o. Vse nade, ki jih je evropsko gospodarstvo gojilo z ozirom na bližnje sklicanje mednarodne gospodarske konference, se zdi, da so padle v vodo zaradi svojevrstnega stališča angleške vlade. Prva naloga te konference bi bila pripraviti možnosti, da se znižajo mednarodne carinske ograje, od česar si ves svet obeta pozitivne mednarodne trgovine.

Angleški finančni minister Neville Chamberlain pa je z ozirom na to konferenco dal izjavo v poslanski zbornici, v kateri pravi, da se mu tak sestanek zdi sicer potreben, toda neumesten za zdaj, zaradi mednarodnega položaja po drugi strani pa zaradi nekaterih zahtev, ki jih ima angleška trgovina sama zase in ki jih je treba prej urediti.

Po njegovem mišljenju se morajo najprej ustaliti sedanji trgovski stiki med državami. Dalje mora Anglija najprej vedeti, kako se bo o bodočem stališču angleške trgovine in izvoza izrazila angleška imperialna konferenca, ki se bo sestala po kronanju. Tretjič mora Anglija prej skleniti trgovsko

pogodbo z Združenimi državami, preden se bo spustila v kake druge gospodarske zveze.

Ker so to vse stvari, ki zahtevajo daljšega proučavanja in priprave, zato je verjetno, da do mednarodne gospodarske konference sploh ne bo prišlo. Tudi nalogo, ki sta jo Anglija in Francija poverili predsedniku belgijske vlade van Zeelandu, ki naj prouči evropski gospodarski položaj, smatrajo v Londonu za čisto teoretično in kvečjemu pripravljajno delo.

Položaj pred Madridom in na severu

Pariz, 15. aprila. m. Po vesteh, ki so prispele z Španije, so nacionalisti v trenutku, ko so nekoliko popustili boji v baskijski provinci, okrepili svoj napad v okolici Madrida samega. V madridskem okolišču so nacionalisti dobili močno okrepitev in si sedaj prizadevajo, da bi si osvojili nazaj svet, ki so ga v zadnjih bojih izgubili. Njihovi napori gredo tudi za tem, da ojačijo zvezo s svojimi oddelki v vseučiliškem mestu, ki jim rdeče čete skušajo odrezati zveze.

Po vesteh iz Seville so zadnje tri dni imele vladne čete 3000 mrtvih in 12000 ranjenih. Na Baskovskem so nacionalisti obdržali svoje postojanke. Baskijska vlada trdi, da je ofenziva nacionalistov doživela neuspeh, nacionalisti pa na drugi strani trdijo, da Bilbao ne bodo zavojevali z orožjem, temveč tako, da ga bodo izstradali. Blokada pristanišča Bilbao je izredno stroga. V pristanišče sta pripluli dve angleški vojni ladji, ki jih je pa španska križarka »Almirante Cervera« obvestila, da bo potopila vsako, tudi angleško trgovsko ladjo, če prispe v španske obalne vode.

Načrti za sporazum

London, 15. aprila. AA. Reuter: V svojem govoru v spodnji zbornici je Churchill rekel, da naj se obema strankama v Španiji svetuje kompromis za šest let, ki naj se izvede v treh fazah. V prvi dobi bi se ukinito sovražnosti in bi se ohranilo sedanje stanje. V drugi dobi bi se ustvaril direktni sporazum med obema vladama, v tretji dobi pa bi se vrnil v normalno parlamentarno življenje. Če bi ena stran kršila sporazum, bi se vojna avtomatično nadaljevala. Če pa bi ta predlog sporazuma sprejela samo ena stranka, potem bi pet veselel podpiralo tisto stranko, ki bi sprejela ta kompromisni predlog.

Ali Anglija še priznava Valencijo?

Gibraltar, 15. aprila. V nasprotju z navado, ki drži že 60 let, niso ladje britanske vojne mornarice proslavile obletnice španske republike. Samo na poslopju, kjer je konzulat generala Franca, so razobesili špansko zastavo. To angleško ravnanje kaže, da Anglija prav za prav v Španiji ne priznava ne ene, ne druge vlade več, marveč čaka, kaj bo po državljanski vojni prišlo. Zdi se, da smatrajo Angleži valencijsko vladno za komunistično, Francovo pa za fašistično. Po izjavi zunanjega ministra Edena pa ne bo, odnosno ne sme v Španiji zavladati ne eno ne drugo, marveč tista državna oblika, ki bo po volji Angliji.

Na včerajšnji seji angleške vlade so razpravljali o izdatkih za obrambo pred letalskimi napadi. Govorili so tudi o Španiji v zvezi z blokado Bilbaoa.

Trgovinsko ministrstvo je objavilo, da je španska nacionalna vlada obvestila angleško vladno, da bodo polja z minami znatno pomnožena pred baskovsko obalo.

Gibanje vladnih čet

Madrid, 15. aprila. AA. Havas: Obrambni odbor poroča, da je sedaj sovražnik zaradi izgub v zadnjem času nesposoben za borbo. Republikanske čete imajo inicijativo v svojih rokah. Na drugih frontah ni bilo nič posebnega. Begunci beže na vladno stran.

Havas: Zastopnik baskovske republike v Londonu je izjavil, da sedaj ob baskovski obali ni min in da ima baskovska vlada posebne ladje, ki mine pobirajo.

Madrid, 15. aprila. AA. Havas: Vkljub slabemu vremenu je bilo vladno letalstvo včeraj zelo delavno. Letala so bombardirala Arozo in tamonjski kolodvor. Na cesti pri Mondajoni so letala razgnala transport tovornih avtomobilov.

Bilbao, 15. aprila. AA. Havas: Tukajšnja radijska postaja je javila, da je neka sovražna ladja bombardirala luko Musen. Škoda ni velika. Na aragonski fronti borbenost na obeh straneh popušča. Vladni oddelki utrjujejo svoje postojanke, ki so jih zadnje dni zavzeli.

Dva nacionalna rušilca sta bombardirala cesto, ki vodi iz Barcelone v Valencijo. Škoda ni velika.

London, 15. aprila. AA. (DNB) »Daily Telegraph« poroča iz Saint Jean de Luze, da je angleška ladja Lidget davi odplula iz Bayonne v Santander navzile blokadi, ki jo izvajajo Francove vojske. V Santander sta že prispele dve angleški ladji z življenjskimi potrebščinami.

Iz Valencije poročajo, da sta dve nacionalistični vojni ladji bombardirali pristanišče v Taragoni.

Nacionalistični uspehi

Sevilla, 15. aprila. AA. Havas: General Queipo de Llano je snoči objavil po radiu: Napad vladnih čet med Quetsa de Las Perdides in vseučiliškim predmestjem je bil včeraj odbit. Odbili smo tudi drugi napad pri Casa de Campo. Uničili smo štiri tanke in en oklopni vlak, ki je vozil iz železniške postaje v Madrudu proti Francoskemu mostu. Snoči so vladne čete prešle v nov napad pri Quetsa de Las Perdides. Bataljon, ki je napadal, je bil sestavljen iz samih sovjetskih državljanov. Na čelu tega bataljona je bil neki Nizozemec, ki je v bitki padel. Pred našimi postojankami je sovražnik zapustil 77 trupel. Njegove izgube v tem odseku segajo čez 300. Pri Hueseli smo ujeli 100 miličnikov. Sovražnik je izgubil nad 200 mrtvih.

Nacionalistično poveljstvo je dolgo zasliševalo jetnike, ki so izjavili, da so vladne čete izgubile v zadnjih dneh nad 15.000 vojakov. Od teh jih je 5000 obležalo mrtvih na bojiščih.

Budimpešta, 15. aprila. m. Tukajšnji dnevnik »Az Est« poroča, da bo romunski princ Nikolaj danes opoldne prispel s svojo soprogo v Budimpešto, odkoder bo takoj nadaljeval potovanje na Dunaj. Princ Nikolaj namerava sedaj nekaj časa bivati na francoski revierji, nato pa se za stalno naseliti v Italiji.

Vesti 15. aprila

Pariška svetovna razstava bo po vesteh iz francoskih vladnih krogov težko odprta že v začetku maja, ker so zaradi neprestanih stavk pripravljajna dela preveč zastala. »Intransigeant« piše, da so začetek razstave prestavili na 23. maj.

Dvojbo med madžarskimi politiki se spet obeta, ker je sodnik budimpeštanskega vrhovnega sodišča Emdre pozval na dvojbo voditelja madžarskih mladih kmetov Eckhardta, češ da ga je s svojim nedeljnim govorom proti nasilju z leve ali desne strani razžalil.

Tudi Siam se mora oborožiti zaradi rastoče nevarnosti epopada med Anglijo in Japonsko. Če bo Japonska hotela zasedeti Singapoor, vrata v Tiho morje, se bo morala najprej polastiti Siama. Tako je govoril po radiu siamski vojni minister Pibul.

Proti celibatu protestirajo avstrijski učitelji, ki jim podobna odredba, kakor je znana zadnja pri nas, jemlje pravico do pokojnine, če se poroče.

Nemčija se ne bo udeleževala mednarodnih kongresov, ki jih bodo te ali one zveze prirejale v Sovjetski Rusiji. Prvi tak kongres bo mednarodni kongres zemljelovcev julija v Moskvi.

Predsednik poljske republike utegne priti v Bukarešto na obisk hkratu z zun. min. Beckom kdaj po 6. juniju. Verjetno je, da bodo tedaj sklenili pogodbo, ki bo naperjena proti sovjetski nevarnosti.

Sestanek Balkanske zveze bo najbrž 10. maja na romunski narodni praznik v Bukarešti. Udeležili se ga bodo jugoslovanski, grški, romunski in turški zunanji ministri.

Sestro bivšega litvanskega diktatorja Voldemara je obdržal njen ženin smrtonosno.

Tri nove kardinale bo imenoval papež na tajnem konzistoriju, ki bo po vrnitvi papeškega odposlance na angleško kraljevo kronanje. Kot kandidata za kardinala imenujejo msgr. Pizzarda. Tako pišejo italijanski listi.

4000 km poti brez prestanka je preletela skupina 12 ameriških bojnih letal, ki so letela iz San Franciscana na Honolulu, sredi Tihoga morja. Od tu bodo letela na Filipine, torej čez vse Tiho morje. Posadko tvori 78 letalskih častnikov.

Za 15.000 judovskih delavcev zahteva priselitveno dovoljenje za Palestino mednarodna judovska zveza Jewish Agency. Ta zahteva je pri palestinskih Arabcih vzbudila veliko ogorčenje.

V ožnji iz strojnici pri vojski vaji je zasedel angleški vojakov na vežbališču v Bisleyu, ker strelni prostor ni bil zaznamovan z rdečimi zastavicami. Več vojakov je težko ranjenih.

120.000 ladjedelskih delavcev bo začelo stavkati v Clydeu, ker so lastniki odbili zahteve prve stavkajoče skupine, češ da je bila stavka proglašena lahkomišlino.

Pogodbo za letalski promet med Portugalsko, USA in Anglijo, z vmesnimi oporišči na portugalskih otokih v Atlantskem morju, je sklenila portugalska vlada z angleško družbo Imperial Airways ter ameriško Panamerican Airways. Ti dve imata za 15 let izključno pravico za vzdrževanje prometa na tej edino ugodni progri proti Severni Ameriki.

Kongres KristusaKralja, ki bo junija v Poznaju na Poljskem in čigar glavni organizator je Slovenec Janez Kalan, je vzbudil nezaupanje pri nemški vladi, zaradi česar Nemci najbrž ne bodo smeli na ta kongres.

Dva zamorca so zažgali pobesneli beli ljudje v ameriskem mestu Granadi ob Mississippiju. Zamorca sta bila zaprta, češ da sta ubila nekega belega trgovca.

33.000 vojakov pošlje Anglija na severno indijsko mejo, da zatro avtonomistično gibanje fakirja Ikipja. Poročila iz Vaziristana pravijo, da Angleži nastopajo proti Indijcem s strahovito okrutnostjo in brezobzirnostjo in streljajo v množicah vse domaćine, ki jih ujamejo. Seveda proti tem okrutnostim v kolonijah ne bo nobenih protestov v svetovnem časopisju.

Javno nabiranje prispevkov v kakršnekoli namene bo za letošnje poletje z vsemi sredstvi omejevala nemška vlada na željo kancelerja Hitlerja, češ da so Nemci letos že dovolj žrtvovali za zimsko pomoč.

Največja nemška dosedanja razstava bo razstava o uspehih narodnega socializma pod naslovom »Dajte mi štiri leta časa«, ki jo bodo odprli 30. aprila. Razstavo so Nemci pripravili kot posmeh pariški razstavi, v dobrih treh mesecih.

Mednarodna licitacija za gradnjo predsedniške palače in poslanske zbornice v Ankari bo v kratkem razpisana.

Rusko zlato, ki je dospelo s parnikom »Andre Marty« včeraj v Anglijo, je namenjeno v Ameriko kot plačilo za ruske obveznosti pri nabavi ameriških strojev. Zlata je za 40 milijonov funtov.

Glede nemške spomenice Vatikanu pravijo po učeni rijski krog, da bodo iz Vatikana kmalu poslali odgovor na to spomenico in da mislijo, da s tem razmerje med Vatikanom in Nemčijo toliko razčisti, da se bodo lahko začela pogajanja za ureditev položaja katoliške Cerkve v Nemčiji.

Ravnovesje v bodočem angleškem proračunu nameravajo doseči tako, da bodo uvedli novo doklado dohodninskemu davku, ki bo državni blagajni vrgla 30 milijonov funtov.

Izredna seja Zveze narodov bo sklicana 26. maja zaradi sprejema Egipta v ZN. Če ne neguž tedaj pošal svoje zastopnike, bo posebna komisija morala odločiti, ali bodo pripuščeni na sejo ali ne.

Višinski letalski rekord s trimotornim letalom, obteženim z 10 tonami tovora, je dosegel italijanski pilot Mario Stoppani, ki se je dvignil 4863 metrov visoko.

Konferenca za pobijanje trgovine z opijem se bo v kratkem začela v Zenevi pod predsedstvom Angleža Layala.

Propagando za pridelovanje žita so začeli v Angliji in sicer pozivajo kmete in lastnike zemlje na pridelovanje z razlogom, da se je treba preskrbeti za primer vojne, ko bo uvoz v Anglijo nemogoč.

Proti nemškemu narodnemu socializmu je predaval na Dunaju škof dr. Hudal, ravnatelj avstrijskega zavoda Anima v Rimu. Dejal je, da narodni socializem pripravlja tla za boljševizem v Nemčiji.

Dr. Korošec našim izseljencem

Ljubljana, 15. aprila. Na sinočnem večeru, ki je bil namenjen našim izseljencem v Ameriki in drugod po svetu, je govoril po radiu tudi notranji minister dr. Anton Korošec, ki je milijonu in več našim rojakom v inozemstvu poslal tale pozdrav: Belgrad, 14. apr. m. Ob 1 po polnoči bo govoril na radiu ob večeru naših izseljencev notranji minister dr. Korošec. Našim številnim izseljencem v Evropi in Ameriki je voditelj Slovencev poslal naslednji pozdrav:

»Bratje in sestre v tujini! Ko sem o božiču prvič stopil pred mikrofoni, da vas pozdravim, bratje in sestre v tujini, sem izrekel željo, da bi se zveze med domovino in vami, po vseh delih sveta raztreseni in pogosto čim bolj oddaljeni, združili in utrdili.

Temu cilju smo se od tedaj znatno približali. Ideja izseljenskih večerov, katere je prve priredila Prosvetna zveza v Ljubljani, se je postavila na široko osnovo. Tudi belgrajska radijska postaja osrednjega tiskovnega urada na kratke valove je obnovila stalne zveze z našimi izseljenci. Potem ko bo njena postaja okrepjena, bo prirejala celo vsak večer izseljenske ure.

Prepričan sem, da bo ta zamisel dosegla svoj namen in rodila dobre sadove. Ustvarila bo one, doslej pogrešane tesnejše zveze med staro domovino in njenimi izseljenci.

Iznad vsakdanje borbe, ki se morda zdijo malenkostne, se visoko dvigajo tri ideje, ki so vodilne za vsa politična dejanja vlade.

Prva je naše iskreno prizadevanje, da država tako uredimo, da se bodo pravi vsi njeni državljani počutili v njej popolnoma enakopravni in zadovoljni, da bomo vsi to državo, ki je s tolikimi žrtvami ustvarjena, enako cenili in ljubili. Upam, da smo v tem pogledu z našim delom na dobri poti in da lahko z zaupanjem gledamo v nadaljnji razvoj.

Druga naša velika smoter je služiti ideji miru. Globoko in iskreno želimo, da bi bila človeštvo dana dolga doba mirnega razvoja in napredka. Nočemo vojne! Vemo, da bi mogla imeti eventualna vojna za vsa civilizacija in kulturo, zlasti za evropsko, katastrofalne posledice, mnogo huje, kakor svetovna. Zagotoviti naši državi trajen mir, to smatramo za našo najsvetlejšo dolžnost. V tem oziru je naše delo uspešno. Znano vam je, da smo sklenili v zadnjem času dva velepomembna pakta, in kakor je dejal gospod predsednik vlade v svojem nagovoru pred štirinajstimi dnevi ob otvoritvi izseljenskih večerov belgrajske postaje, je Jugoslavija danes ena izmed redkih držav, ki more reči, da nima zunanjih sovražnikov, ker jo z vsemi sosedi in z drugimi državami družijo ali prijateljski in zavestniški ali pa dobri sosedstveni odnosi.

Tretja naša glavna skrb gre za tem, da spet obnovimo in zavarujemo pravo demokracijo. Vprav vi, ki ste zunaj mej, v državah velike demokracije, morate dobro občutiti in oceniti, da je demokracija neprecenljiva pridobitev dolgotrajnega zgodovinskega oblikovanja, da predstavlja demokracija ono obliko, ki varuje dostojanstvo človeka in ga dviga do res pravega in svobodnega državljanstva, da je demokracija ona oblika družabnega življenja, ki omogoča največji razmah vseh duševnih in kulturnih sil naroda.

V družbi so nastala velika razglajša. To ni moglo več dalje iti tako, da bi bil mali človek, delavec, obrtnik pa tudi celotno gospodarstvo prepuščeno na milost in nemilost kapitalizmu in bi bilo zgolj predmet njegove spekulacije. Vedno bolj in bolj se je kazala potreba, da poseže država v čim večji meri v gospodarstvo ter ga vodi in poravnava ter spravi v sklad vse silnice, ki delujejo v gospodarstvu. To imenujemo vodeno gospodarstvo, dirigirano gospodarstvo. Dirigirano gospodarstvo, to je postalo ne samo geslo novega časa, ampak tudi njegovo življenje in nujna potreba.

Mi zahtevamo vodstvo in načrtovnost v gospodarstvu! Mi se priznavamo k temu, da tudi gospodarstvo ni nikak naravni proces, ampak da je oblika gospodarstva in njeno izboljšanje v bodočnosti v volji svobodno hotenih ljudi, čeprav v polni meri.

Viničarstvo je zažgal

Ptuj, 14. aprila.

V Vodoletu, v obč. Juršinci v Slov. gor. je preteklo nedeljo ponoči začela nenadoma goreti viničarja posestnika Glaserja, ki sicer stanuje v Mariboru in ki je v tej viničariji imel nekega Perca. Na kraj požara so bili kmalu prihiteli gasilci iz Gabernika in uspešno ogasili. Kljub temu trpi Glaser precejšnjo škodo, ker mu je poleg drugih stvari pogorela tudi moderno zgrajena stiskalnica. Glaser ima škodo okrog 40.000 Din. Tudi najemnik Peric je radi tega požara prišel ob vse Orožniki so kmalu po požaru aretirali nekega S. A., ki je baje že nekaj dni popreje pretel, da bo to viničarstvo zažgal.

Med ameriškimi Slovenci

Med ameriškimi Slovenci je tudi vedno kaj novega, kakor pri nas doma. Največ pa je seveda takšnih novic, ki bi si jih nihče ne želel. Posebno smrt je neugnana in kosi kar naprej. V zadnjem času so tam pokopali spet nekaj rojakov, in sicer: S. Cerovca pri Trebelnem na Dolenjskem je umrl Franc Suša, ki je bil star komaj šele 42 let. Bil je splošno znan in ugleden gostilničar in trgovec v Sheboyganu. Komaj 15 let je bil star, ko je odšel v Ameriko, kjer se je poročil. Zapušča štiri otroke. — Istotam je umrla tudi Jožeta Zupančič, roj. Koren, ki je prišla v Ameriko šele pred nekaj leti. V domovini ji še živi mati in sestra, druga sestra in brat pa tudi v Ameriki, v Sheboyganu.

Iz Ljubljane Alojzija Geršak, stara 52 let. Živela je v Milwaukee, Zdelata jo je kap.

Iz St. Janža v Savinjski dolini na Štajerskem 45 letni Ferdinand Slapnik. Umrl je v zdravilišču v Muirfieldu.

Iz Male vasi v župniji Kopanj Franc Garvas. Dosegel je visoko starost 74 let. Bil je dvakrat poročen in se mu je rodilo 11 otrok. V Evetethu je kupil pred 35 leti nekaj zemljišča in je postal ugleden in bogat kmet. V tem kraju je bil to eden prvih slovenskih naseljencev.

Iz okolice Novega mesta Mihael Turk. Zadnje čase je živel v Pittsburghu. V neki garaži so ga našli mrtvega. Ugotovili so, da je postal žrtev strupene plina, ki je uhajal iz avtomobilskega motorja.

V St. Mihaelu, Pa. je postal žrtev rudniške nesreče tudi Slovenec Andrej Škrbec. Odrčala se je v nekem rovu vzpenjača. Več delavcev, med njimi tudi še nekaj Slovencev je bilo ranjenih.

V Washingtonu je podlegel pljučnici Jurij Krivic v starosti 67 let. V Ameriko je prišel že kot mlad fant.

Trije bratje Jože, Janez in Lojze Velkavrh, doma iz Dobrove pri Ljubljani so odšli neznanom. V Ameriki so že nad 30 let. Zanje bi rada zvedela njihova sestra Marija Velkavrh iz Ljubljane.

priznavamo težino nevarnih predpogojev. Močna oblika gospodarskega sistema, to je problem volje in ne mehaničnega materialističnega razvoja. Zato se mi k tej obliki uravnarjenega, dirigiranega gospodarstva priznavamo v polni meri in ga vseskozi praktično uveljavljamo. Naj omenim samo starostno zavarovanje delavcev, ki smo ga uvedli. Oblika dirigiranega načrtnega gospodarstva nam bo tudi dala možnost, da napremo vse sile, da naše gospodarstvo dvignemo, dvignemo vse na tako stopnjo, da bo za vse kruha dovolj. Čas terja to od nas. Naš narod narašča. Vsako leto šteje nad 200.000 duš več, a vrata v svet ima danes tekorekoč zaprta. Zato moramo najti doma možnost zaposlitve in dela za ves naš narod.

Pri tem ustvarjanju nam morate vi, naši izseljenci, mnogo pomagati, tako s svojimi izkušnjami, ki ste si jih pridobili v tujini, s svojimi zvezami in morda tudi s svojim kapitalom. Ako nas bo vse vodila globoka in iskrena ljubezen do naše domovine in trdna volja, da si ustvarimo boljše bodočnost, potem smo prepričani, da naši napori ne bodo zastojni in da se bo naš narod razvijal, rasel in mogel polnovredno konkurirati z drugimi velikimi narodi.

Bratje in sestre v tujini, bodite prisrčno pozdravljeni! Bog živi!

Naša pesem v Sofiji

Sofija, 15. aprila. AA. Bolgarska državna filharmonija je priredila 12. t. m. zvečer v sofijskem narodnem gledališču pod pokroviteljstvom prosvetnega ministra dr. Nikolajeva svoj peti simfonični koncert, posvečen jugoslovanski glasbi. Na programu so bila dela jugoslovanskih skladateljev Petra Konjeviča, Slavka Osterca, Matije Bravničarja, Predraga Miloševića, Milenka Živkovića, Krešimirja Baranovića, Mihovila Logarja, Jakoba Gotovca in Josipa Slavenskoga, ki so tudi osebno prisostvovali koncertu.

Prireditelj je bila odlično obiskana. V ministrski loži so sedeli prosvetni minister dr. Nikolajev, notranji minister Krasnovski, gospodarski minister Vasiljev in gradbeni minister Ganev. Na koncertu so bili tudi poslani Momočilo Jurišić s poslaniškim osebjem, jugoslovanski vojaški ataše, generalštabni polkovnik Jovan Sokolović, med obiščevalci, samo duhovno elito sofijske družbe, je bilo pa mnogo bivših ministrov, bolgarskih javnih delavcev in politikov.

Jugoslovanska glasba se je to pot prvič predstavila v Sofiji v širši in bolj izbrani izbi in je doživela pred sofijskim občinstvom popoln in sijajen uspeh. Po izjavi sliheerke točke je občinstvo dajalo izraza svojemu navdušenju in živahno vzklikalo vsakemu jugoslovanskemu skladatelju.

Med odmorov, preden se je začel drugi del programa, je jugoslovanske skladatelje pozdravil na odru v imenu bolgarskih skladateljev Veselin Stojanov in izrekel v imenu svojih tovarišev veselje, da se je doseglo spoštovanje bolgarskih skladateljev v Belgradu in jugoslovanskih v Sofiji in da

Filmi

ki jih velja videti... ali ne videti

»Mladi orlic (Kino Matica). Res, veliko filmsko delo, res vse presegačo in presenetljiv slavošpsev slavnemu junaku! Vsi se bodo zahvalili zanj. Ena beseda pravzaprav zadostuje, da se pove vse: bedarija. Mlad, a zamašen skavtek, se odpelje s svojim suhim, a lesenim tovaršem, z letalom iz ene Amerike v drugo. Sreča ju vrže z neba v džunglo. Oba junaka spravita v nered vso džunglo: leopardi in tigri kar klečeplazijo pred junakoma. Še ne zganeta se, ko ju leopard zasleduje. S palico ga podrežeta in kralj džungle jo osramočen s povešenim repom odkuri nazaj. Drugače spet z navadno mrežo naredita nemočnega. Divje opice skačejo z dreves in iz roke hrustajo banane. S fračo pobijata divje race, z ognjenimi strelkami pa preganjata uboge Indijance. In... tako... dalje... Seveda se rešita, še prej pa odkrijeta staro skrivno zakladnico indijskega bogastva. Grmada nemogočih stvari, bedarij, oslarij in sličnih ameriških umetnin. Zakaj ne dajo vsakemu gledalcu še nekaj kovačev, da se s takimi stvarmi pusti mučiti? Zakaj ni film dobil odgovarjajočega naslova, namreč »Mladi orlic«...

se je tako dala bolgarskim in jugoslovanskim glasbenikom priložnost, da pridejo v neposredne medsebojne stike, da se vzajemno spoznajo in zblizajo. G. Stojanov je izrekel prepričanje, da bodo ta vzajemna gostovanja bolgarskih in jugoslovanskih glasbenikov, ki so bolgarskemu in sofijskemu občinstvu dala priložnost seznaniti se z mlado bolgarsko in jugoslovansko glasbo, pripomogla k boljše spoznanju obeh bratskih narodov in k njunemu zblizanju.

V imenu jugoslovanskih skladateljev je odgovoril g. Stojanov Peter Konjevič, s toplimi in prisrčnimi besedami se je zahvalil bolgarskim skladateljem za lepi in bratski sprejem.

Po koncertu so bolgarski glasbeniki priredili svojim jugoslovanskim tovarišem banket v restavraciji »Hotel Bolgarijac«. Na banketu so bili tudi prosvetni minister dr. Nikolajev, jugoslovanski poslanik Momočilo Jurišić, bivši bolgarski poslanik v Belgradu in predsednik bolgarsko-jugoslovanskega društva v Sofiji Dimo Kazašov, pomočnik prosvetnega ministra dr. Filip Manolov, načelnik kulturnega oddelka prosvetnega ministra Nikolaj Balabanov in druge ugledne osebnosti. Prosvetni minister je na banketu pozdravil jugoslovanske skladatelje s toplimi in prisrčnimi govorom in izrekel prepričanje, da bodo ta vzajemna gostovanja pripomogla, da se bo tudi z glasbo, tem najmočnejšim in najglobljim izrazom duševnega razpoloženja dveh bratskih narodov utrdila osnova, na kateri temelji pred kratkim sklenjeni bolgarsko-jugoslovanski pakt o večnem prijateljstvu. Nato so govorili še drugi zastopniki raznih glasbenih institucij.

Mala našička afera pred sodniki

Ljubljana, 15. aprila.

Za uvod. Tvorinca parketa i pilana dd. v Karlovcu je veliko lesnoindustrijsko podjetje, ustanovljeno pred 45 leti in razpolaga z delniškim kapitalom 3 milijone Din. Pri tem podjetju so merodajni gospodje Fischerji, rodem iz znamenitih Našič. Pri podjetju sodelujejo oče, sinovi, bratje, strici kot vodilne osebnosti. Podjetje se udeležuje vseh večjih javnih dražb, kjer gre za oddajo parketnih del itd.

Pred malim kazenskim senatom, ki mu je včeraj predsedoval s. o. s. g. Alojzij Žigon, se je razvijala živahna, prav prepletena razprava o aferi ponarejenega davčnega potrdila. Afera je neki humoristično kratko krsil za »malo našičko afero«. Ko je senat absolviral nekaj manjših razprav, je prišel na vrsto mladi Oton Fischer. Sodni sluga gosp. Černek je zaklical na hodnik: »Oton Fischer! Nikdo se ni odzval, zato sluga: »Se ne javi! Čez nekaj minut pa je prihitel v dvorano eleganten mladenič z rjavo akovko v spremstvu svojega branila. Bil je Oton Fischer, rojen 1902 v Našicah, zastopnik omenjene karlovske tvrdke, stanujoč v Zagrebu, kjer poseduje tudi eno desetino velike hiše. Prav eleganten je, obložen v svetlo siv pomladni površnik, nosi tudi sivo obleko, trd ovratnik z rdečo kravato, črnih las in vitke postave. Na prvi pogled človek ne bi mladeniča smatral, da je jevrejske konfesije.

Kaj mu očita obtožnica

Državni tožilec dr. Leon Pompe je Otona Fischera obtožil zločina ponarejanja javne listine in nje uporabe. Obtožnica pravi, da je Fischer marca leta 1935 v Zagrebu napravil lažno javno listino sledeče vsebine: Uverjenje, kojim se od strane ove poretke uprave uredovno potvrdjuje, da je Tvorinca parketa i pilana d.d. u Karlovcu uplatila svoj dospeli neposredni porez do konca IV. četvrti 1935 god. t. j. do konca decembra 1935. Ovo uverjenje izdaje se u svrhu: licitacija, naplata računa i za devizne potrebe, Taksena marka 20 Din ponáštena na samom uverjenju. Poretka uprava Karlova, 27. marja 1935. Referent (podpis nečitljiv) Stampilica. Šef poretke uprave: Stomar I. r. c. in tolistino, o kateri je vedel, da je lažna, uporabil kot pravo s tem, da jo je dne 21. oktobra 1935 v Ljubljani predložil licitacijski komisiji pri kr. banki upravi v Ljubljani ob prilici licitacije za oddajo del pri gradbi III. državne realne gimnazije v Ljubljani. Zakrivil je s tem zločinu napravljajanja lažnih javnih listin po § 214/11 in 215/1 k. z.

Ko je komisija uvidela, da je uverjenje o plačanih davkih ponarejeno, je listino kasirala ter je bila odrejena preiskava. Oton Fischer je sprva v preiskavi odločno tajil, da bi bil sploh kdaj v Ljubljani in licitiral parketna dela. Pozneje se je nekoliko omehal in priznal, da je bil pri licitaciji in da je predložil omenjeno potrdilo. Izvedenec prof. Čotič je izjavil v svojem mnenju, da je listino sam obtoženec potvoril.

Niti najmanj ni kriv

Mimogrede omenjeno, da se je elegantni Oton pri vstopu v dvorano priklanjal sodnikom in državnemu tožilecu na vse strani. V svoji obrambi imajo cigani svoje navade in metode, da lažejo, kot pes teče, Zidje nasprotno pa osredotočijo svojo obrambo na izmikalne odgovore. Take metode se je poslužil tudi lepi Oton Fischer. Pred čitanjem obtožnice predsednik: »Boste razumeli slovenski?«... »Starat ću se!« In Oton je najpazljiveje sledil čitanju obtožnice, nepremično zroč le državnega tožilca. Nato je sledilo njega zaslišanje.

Cerkvena glasba na Jesenicah

Jesenice, 12. aprila.

Verniki jeseniške župnije, ki ima skoro 7000 duš, se udeležujejo nedeljske službe božje pri štirih svetih mašah, ob šestih in desetih v župni cerkvi, ob osmih pa na Savi in pa ob isti uri na Jesenicah, ki pa je namenjena samo šolarjem in je za te obvezna. Vendar pa se te tako zvane šolarske maše udeležuje tudi veliko število ostalih vernikov. Pri treh opravljenih oskrbuje petje cerkveni pevski zbor, kateri pa je zadnje mesece močno skopnel, o čemur je bilo že v treh številkah jeseniškega lista »Na mejahe« govora, medtem ko pri šolski maši poje zbor šolarjev, ki pa je tudi zelo pičel.

Vsakomur, ki Jesenice količjak pozna, je znano, da je malokje najti toliko glasbeno, zlasti pevsko nadarjenih ljudi kot pri nas, ne samo med odraslimi, pač pa tudi med šolsko mladino. Tu pa imamo ob nedeljah tako slaboten pevski zborček, da komaj zasluži to ime in poleg tega se vse leto nedeljo za nedeljo ponavljajo vedno iste pesmi. Pri količjak dobri volji bi se dal na Jesenicah osnovati otroški pevski zbor, ki bi prepeval v čast božjo, da bi bilo veselje ne samo vodji petja, marveč tudi šolarjem samim in vernikom.

Nikakor pa ne spada v cerkev, zlasti ne k šolski maši, poskušna vaja na gosli, ker s tem se šolarji popolnoma odvrnejo od pozornosti, kar se dogaja na oltarju. Upamo, da gospod šolski vodja nekaj takega, kar je bilo v nedeljo slišati, ne bo nikoli več dopustil.

Razstava turške umetnosti

Belgrad, 15. aprila. AA. Včeraj ob 11 se je v muzeju kneza Pavla vršila slavnostna otvoritev razstave turških slik in publikacij. Pri otvoritvi te razstave je bil tudi Nj. kr. Vis. knez namestnik Pavle v spremstvu prvega adjutanta Nj. Vel. kralja generala Hristića. Dalje so slavnostni otvoritvi prisostvovali predsednik turške vlade Ismet Ineni in zunanji minister dr. Tevfik Ružić Aras s svojim spremstvom, predsednik vlade in zunanji minister dr. Stojadinović s svojima kabinetima šefoma dr. Gašićem in dr. Protićem, predsednik narodne skupščine dr. Stevan Cirić, vojni minister Ljubomir Marić, prometni minister dr. Spaho, trgovinski minister dr. Milan Vrbanić, finančni minister g. Leticia, prosvetni minister g. Stošević, minister za gozdarstvo in rudnike g. Janković in minister brez portfelja dr. Šefkija Behmen. Slavnostni otvoritvi razstave so prisostvovali tudi skoraj vsi člani tujih diplomatskih misij, akreditiranih na belgrajskem dvoru, z apostolskim nuncijem msgr. Pelegrinetti-jem, starostar diplomatskega zbora, na čelu. Med drugimi uglednimi osebnostmi so bili vaeučiliški rektor dr. Jovanović, poveljnik Belgrada armadni general Tomić, bački škof dr. Irenej, in mnogo drugih uglednih zastopnikov političnega, kulturnega, književniškega in sploh umetniškega sveta.

Prosvetni minister Dobrivoje Stošević je otvoril razstavo s govorom, v katerem je hvalil turško knjigo in umetnost ter politični, kulturni in umetniški prepored turškega naroda. Za njegov govor se je zahvalil v kratkih besedah poslanik turške republike na našem dvoru g. Ali Hajdar Aktaj.

Dosmrtno je to, ki jo je mariborsko sodišče izreko nad morilec šentiljskega poštarja Karlom Adlerjem, je ljubljansko apelacijsko sodišče potrdilo. Adlerja so že oddali v kaznilnico.

dr. Mencigerja, ki je takrat fungiral kot predsednik licitacijske komisije. Obtoženec je najprej priznal, da je pismo on pisal osebno. Priznal je pristnost pisma. V pismu Oton Fischer med drugim veli: »Najljubšeje vas prosim, da bi mi šli na roko in mi poslali uverjenje nazaj v Zagreb. Vi nimate nič od tega, če ga vrnete. Obljubljam vam, da se kaj takega več ne zgodi.« Predsednik: »Zakaj ste pisali to pismo?« Obtoženec: »Pismo sem pisal, da bi dobil uverjenje vrnjeno. Sem odgovoren firmi, če kaj nepravilnega izvršim.« Obtoženec je še enkrat priznal, da bi bil moral pregledati uverjenje.

Firma za njegovim hrbtom

Predsednik: »Zakaj ste rekli v pismu, da se to več ne zgodi?« Obtoženec: »Jaz sem bil bedast. Preveč naglo sem vršil svoje posle. Inženjer v komisiji mi je grozil: Ne boste nikdar več došli k nam na licitacijo.«

Predsednik odločno: »Imel je prav. Firma se sedaj skriva za vaš hrbet.« Obtoženec je nato pravil, da ima podjetje v Zagrebu 14, v Karlovcu pa do 20 vodilnih uradnikov. Povedal je tudi, da so imeli slično nepriliko že pred 5 leti. Podjetje ima nastavljenih tudi več agentov. Povedal je tudi, da ima skromno mesečno plačo 1500 Din. Kdo mu verjame? Opisal je mapo. Čudno je, da Oton Fischer ne zna, kako pridejo uverjenja v mapo. Ve le toliko, da vzame potrdila iz nje. Predsednik: »Kaj pomeni v pismu odstavek: privatno porsku potvrditi?« Obtoženec naglo: »Da se naj uverjenje pošlje na mojo privatno addresso, ne pa na firmo.«

Nikdo nič ne ve

V dokaznem postopanju so bili prečitani razni zapiski in listine, zlasti, kako je prišla komisija na sled falzifikatu. V preiskavi je bilo zaslišanih več vodilnih uradnikov podjetja, toda nikdo ni hotel nič vedeti o ponarejenem uverjenju. Direktor Leon Fischer, ko so mu v preiskavi pokazali falzifikat, je kratko izjavil: »Ne vem, kdo je dobil to uverjenje. Kdo je zastopal podjetje pri licitaciji v Ljubljani, absolutno ne znam.«

Obsojen na 3 mesece

Po kratkem govoru državnega tožilca, je skušala obramba, dr. L. Mohorič, zadevo omiliti v daljših pojasnjenjih. Senat, ki so mu pripadali predsednik gosp. Žigon in sodnika gosp. Ivan Brelih in gosp. Rajko Lederhas, se je dalj časa posvetoval. Sodba se je kratko glasila:

Oton Fischer je kriv zločina, da je uporabljal lažno listino kot pravo in se obsodi na 3 mesece strogega zaporu, pogojno za 3 leta, ker doslej še ni bil kaznovan. Oprostila pa se od prvega dela obtožbe, da bi bil uverjenje sam ponaredil.

Obtoženec je več minut kolebal pred tribunalom. Ni mu šlo v glavo, da je obsojen. Nato se je vzravnal in odhitel iz dvorane. Ni se poklonil senatu in državnemu tožilecu.

Naročajte in širite
Slovenski dom!

Kulturni koledar

Anton Bezenšek

Dne 15. aprila 1854 se je rodil v Bukovju pri Celju stenograf Anton Bezenšek. Gimnazijo je študiral v Celju. Potem je bil na univerzi v Zagrebu in Pragi, kjer pa je napravil izpit iz stenografije. — Najprej je bil 3 leta stenograf v zagrebškem saboru, nato pa je odšel v Bolgarijo, kjer je bil najprej ravnatelj stenografske pisarne, pozneje profesor in končno univerzitetni docent v Sofiji. — Znan je po svojem delu stenografijo. Zelo se je trudil, da prilagodi Gabelsbergerjev stenografski sistem s češko stenografijo za južne Slovence in Ruše, v ta namen je izdelal »Jugoslovanskega stenografa«. Priredil je tudi stenografske učbenike za Slovence, Hrvate in Bolgare. Zelo živahno se je udeleževal kulturnega in prosvetnega dela na Bolgarskem. Pisal je bolgarske učne knjige. — V Slovenijo je stalno poročal o dogodkih in razmerah v Bolgariji. Napisal je knjigo Bolgarija in Srbija in praktično bolgarsko slovnico. — Njegov sistem stenografije se je uveljavil samo pri Bolgarih.

Ljubljana danes

Koledar

Danes, četrtek, 15. aprila: Helena, Teodor, mučenik.
Petek, 16. aprila: Benedikt.

Nočno službo imajo lekarne: mr. Leustek, Resljeva cesta 1; mr. Bahovec, Kongresni trg 12 in mr. Komolar, Vič.

Drama: Simfonija 1937.
Opera: Ero z onega sveta.
Kino Union: Kreutzerjeva sonata.
Kino Sloga: Ivje.
Kino Matica: Mladi orli.

*** KINO ***
22-21 UNION

PREMIERA velikega filmskega dela po istoimenski noveli slavnega ruskega pisatelja
LEVA TOLSTOJA

Kreutzerjeva sonata

Lil Dagover Peter Petersen
Glasba L. van Beethova, otkovanih v Chopin

27-30 SLOGA

Paul Kollerjev prekrasni roman »ZIMA V GOZDU«

IVJE

Hansi Knoteck Viktor Staal

21-24 MATICA

Veliko skautsko filmsko delo

Mladi orli

Boby Cox, Jim Vance, Carter Dixon

— Predstave ob 16., 19. in 21. uri —

O gradnji avtomobilskih cest v Nemčiji bo na povabilo Društva za ceste v Ljubljani predaval danes, v četrtek, ob 20 v franciskanski dvorani načelnik gradbenega ministrstva v Beogradu ing. Stanislav Josifovič. Predavatelj je priznan strokovnjak v gradnji cest in grede skozi njegove roke tudi vsi načrti za modernizacijo cest v Sloveniji. Predavatelj bo v predavanju, ki ga bodo spremljale številne zelo zanimive skioptične slike, povedal nešteto poučnega in tudi za naše razmere upoštevane vrednega. Vsi, ki se zanimajo za modernizacijo cest pri nas, iskreno vabljeni!

Udruženje jugoslovanskih inženjerjev in arhitektov — sekcija Ljubljana vabi svoje članstvo na XVIII. redni letni občni zbor, ki bo v petek 16. aprila 1937 ob 19.30 v društvenem lokal v Ljubljani, Kongresni trg 1-11.

Danica, Savica in Zarja javljajo gg. starešinam in članom, da predavanje g. bana danes odpade in je preloženo na 29. t. m.

Filozofsko društvo v Ljubljani bo imelo 17. aprila ob 18 v predavalnici mineraloškega inštituta na univerzi svoje sedmo predavanje. Predaval bo g. Milan Rakočević o temi: Cilj in smisel življenja po Njegušu. K predavanju so vabljeni vsi, ki se zanimajo. Vstop prost.

Proslava »Dneva Rdečega križa« bo v Ljubljani letos v nedeljo 25. aprila v veliki filharmonični dvorani od 10.30 do 12.30 dopoldne. Obsegala bo akademijo, ki bodo na njej sodelovale skoraj vse v mladini Rdečim križu organizirane ljubljanske šole. Prosvetni odsek pri dravskem banovinskem odboru društva Rdečega križa je izvršil zanj domalega že vse predpriprave. Šolski odbori so tudi že večinoma naštevali najavljene točke zelo pestrega sporeda. Cenjeno občinstvo že danes opozarjamo na to prireditve.

Radjska oddaja Kluba esperantistov 15. t. m. ob 22.15 pod naslovom »Ljubljana, srce Slovenije« ima sledeči spored: 1. Ljubljana, srce Slovenije. Predava Kozlevčar Jože. 2. R. Murnik: Matjažev Matija prvič v Ljubljani. Predava Kramberger Franc. 3. Zanimivosti Ljubljane. Dvogovor med Ljubljancem in tujcem. Sodelujeta gg. Mizerit Deziderij in Kozlevčar Jože. 4. Ljubljanske narodne pesmi: »Stoji, stoji Ljubljana«, »Ko sem v šiško v vas hodil«, »Prelepa je trnovska fara«. — Program je priredil in posamezne točke izvaja Klub esperantistov v Ljubljani, pevske točke pa izvajajo »Fantje na vasi« (Lumbarjev kvartet).

Narodno obilježje števjanje, zilijski rej in Zeleni Jurij nam bo podrobno razložil gosp. France Marolt na svojem predavanju v soboto, 17. t. m. ob 20 v Mali filharmonični dvorani. Ker je gosp. Marolt priznan strokovnjak, bo njegovo predavanje, ki ga pojasnjujejo nalašč za to predavanje pripravljene skioptične slike, v vsakem oziru zelo zanimivo. Vstopnina je 3 Din in se dobe sedeži v Matični knjižnici.

Celo vrsto narodnih in umetnih moških zborov bo zapel zbor pevskega društva Krakovo-Trnovo na svojem letošnjem koncertu, ki bo prihodnji ponedeljek v Veliki filharmonični dvorani. Letos vodi zbor g. Simoniti. Krakovčani in Trnovčani so znani kot dobri pevci, ki z največjo ljubeznijo pa tudi z uspehom gojijo zborovsko petje. Občinstvo opozarjamo na ta koncert, za katerega se dobe vstopnice v knjižnici Glasbene Matice na Kongresnem trgu.

Mariborsko gledališče

Petek, 16. aprila: Zaprti.
Sobota, 17. aprila ob 20: Rdeči nageljni. Znižane cene.

Delavski kuhinji v Slov. Konjicah in Zrečah

Slovenske Konjice, 14. aprila.

Pred nedavnim smo poročali, kakšnega pomena bi bil za slovenjekonjiško delavstvo konzum, kjer bi si delavci nabavljali vse življenjske potrebščine po znatno nižjih cenah kot v trgovini. Omenili smo tudi, kakšni so vzroki, zaradi katerih se konzumna nabavljala združba še ni mogla ustanoviti. S to zamisljo se pečajo delavci in delodajalci ter se kaže, da bo do ustanovitve le prišlo.

Danes se nam zdi potrebno, da sprožimo vprašanje o ustanovitvi delavskih menz v Slov. Konjicah in Zrečah, kjer je v tamošnji tovarni lepo stevilo delovnega ljudstva. Vemo za uredbo, ki predpisuje ustanavljanje takšnih podjetij v vseh industrijskih krajih. Kljub tej uredbi ni v našem kraju nobene delavske kuhinje; v Zrečah pa se nahaja uradna menza, ki v celoti ne zadostuje, ker ni tudi delavska. Slovenjekonjiško delavstvo si

mora kosilo nositi s seboj. Dosti pa je takšnih, ki si kupi kos kruha s slanino ali kosom klobase ter je pred ali v tovarni, na trgu in drugod. Mrzla hrana pa delavcu ne daje one moči, ki jo pri delu potrebuje — vsaj pozimi ne, ko se vsakemu prireže topla. Nekateri si kupijo kosilo tudi v gostilni. Kakšne važnosti bi bila delavska ali pa javna kuhinja za naš kraj, ni treba dalje razmišljati.

V Zrečah je nekoliko drugače. Tam obratuje kovaški del tovarne z brusarškim na tri šhte po 7½ ur. Tako gre ena partija ob ¼12 domov, dočim prične druga ob 12. uri. Za kuhinjo bi prišli v poštev le ključavničarji in zunanji delavci — opoldne ter zjutraj in zvečer še vsi oni delavci, ki imajo skupna tovarniška stanovanja ter jedo sedaj v gostilnah. Sicer pa se med temi čuti že močna propaganda za ustanovitev kuhinje.

Zelimo, da bi se vse to čimprej uresničilo v veliko korist našemu delavstvu!

Ptuj

Ptuj, 14. aprila.

Akcija za ustanovitev poverjeništvu borze dela v Ptuj. S priključitvijo okoliških občin mestu Ptuj je postalo vprašanje podružnice borze dela v Ptuj spet pereče. Prijave brezposelnih stalno naraščajo. Tudi v splošnem se vedno bolj čuti potreba po zakoniti posredovalnici in to tembolj, ker se v raznih krajih pljuškega sreza ustanavljajo večja industrijska podjetja — tudi za samo mesto Ptuj se zadnje čase zanimajo razne finančne skupine radi ustanovitve industrijskih obratov — ter je zato pričakovati, da se bo število zavarovanih delavcev pri OUZD znatno povečalo. Radi tega je že tudi mestno poglavarstvo ptujsko večkrat interveniralo na pristojnih mestih in upamo, da se bo končno le ugodilo upravičeni zahtevi delavstva po samostojni posredovalnici z značajem poverjeništvu.

Kamnik

Kamnik, 14. aprila.

Cerkveni koncert dne 1. aprila v prid prenove klosterske cerkve v Kamniku je bil kratko povedano, na višku glasbene izvedbe. Že spored zase je bil posrečeno izbran, kajti vseboval je najodličnejše sodobne skladatelje kakor so Tomc, Premrl, Liszt, Händel i. dr. s prekrasnimi mehkomelodičnimi napravi in oratorij. Spuščati se v podrobnosti, bilo bi odveč in zadostuje, ako povemo, da je izvedba bila izročena opernim vrhom g. Bernot Golobovi in g. Tonetu Petroviču, orgelske partije pa domačemu organistu g. fra. Fricelinu. Vsi trije so izvršili svojo nalogo mojstrsko. Edino, kar je kvarilo popoln užitek, so ograda in opaži, postavljeni po cerkvi zaradi slikarskih del, vsled česar dobra akustika klosterske cerkve ni prišla do polnega učinka. Polna zasedba cerkve pa je pričala o spoštovanju in priljubljenosti oo. frančiškanov v mestu in okolici in donesla lepo podporo za ozaljšanje božjega hrama, ki je res potreben temeljite poprave.

Olimpijska vas v Tokiu

Vprašanje kje bodo Japonci zgradili svojo olimpijsko vas v Tokiu, zaenkrat še ni definitivno rešeno. Po dolgih razgovorjih se je izbirala prostora, kjer naj bi olimpijska vas končno omejila v toliko, da bo treba izbrati izmed vseh prostorov enega. Toda dočim se ni določil kraj, kjer bo ta čas stala, je pa že napravljen točen načrt in tudi proračun. V celem bo država dala za gradnjo dva in pol milijona jenov. Po načrtu bo zgrajenih 100 enonadstropnih in 50 dvonadstropnih hiš. V teh hišah bo prostora za 2000 tekmovalcev. Poleg teh hiš bodo Japonci po vzoru berlinske olimpijske vasi, napravili posebno gledališče, bolnico, velik pokrit bazen in več prostorov za trening za različne panoge športa. Gradnjo te olimpijske vasi bo izvedla mestna uprava Tokia, kateri bodo tudi vse naprave po olimpijskih igrah v l. 1940, pripadle. Tokio ima namen, da bo to olimpijsko vas po tekмах izpremenil v otroški sanatorij.

Mednarodni smuk s Triglava

Ob zaključku tekmovalne sezone organizira in priredi Jugoslovanska zimskošportna zveza tradicionalni smuk s Triglava in to prvič kot mednarodno prireditve.

JZSZ razpisuje za nedeljo, dne 25. aprila t. l. tekmo v smuku s Triglava; s Kredarice v Krmo, oziroma s Staničeve koč v Krmo, vsekakor se bo proga določila po enežnih prilikah. Višina razlika je cca 1000 m, dolžina proge pa cca 4.200 metrov. Starta se v razredih, ter po pravilih in pravilnikih JZSZ oziroma po IFC. Pravico do starta imajo vsi pri JZSZ verificirani tekmovalci in po tujih zvezah prijavljeni inozemski tekmovalci. Prijave je treba poslati na zvezni prijavni list v zvezno pisarno, Ljubljana, Tyrševa cesta 1-IV, do četrtka, 22. aprila t. l. do 6 zvečer. — Poznejše prijave se ne bodo upoštevale. Klube in tekmovalce se opozarja, da so zanj rezervirani prostori za prenočišče predvsem na Kredarici in sicer za one, ki se tekme tudi udeležijo.

Pred tekmo gospodov bo izven konkurence na isti krajši progi tudi tekma za dame s internacionalno udeležbo. Prijave za dame se sprejemajo do istega termina kot za gospode; naknadno pa tudi še na predvečer pred tekmo do 8 zvečer v Staničevi koči.

Kakor rečeno, je JZSZ to tekmo prijavila kot mednarodno pri FISI ter povabila sosedne zveze na to prireditve, ki naj postane standardna tekma naše zveze. Doslej sta se prijavila definitivno nemška in avstrijska zveza. Slednja je v načelni prijavi zagotovila močno udeležbo. Moštvo avstrijske zveze, ki še ni poimenovala javila svojih tekmovalcev, bo vodil znani dr. Martin, tehnični vodja avstrijske zveze in član FISE.

Obeta se nam torej velika mednarodna prireditve, ker se bodo še enkrat pomerile moči naših tekmovalcev alpske kombinacije v borbi z inozemskimi tekmovalci.

Poplave Donave so naredile kmetom veliko škodo. Itešno je voda navlekla na polja mnogo lesa in dešek in poplavljenih lesnih eklašč. Edino veselje pa jim delajo ribe, ki jih je Donava pri Bezdnu v naravnost velikanskih množinah vrgla na poplavljenno zemljo. Vsi jih love. Ujeli so tudi soma, ki je tehtal 60 kilogramov.

Od tu in tam

Glavni odbor b. SDS se bo sestal spet v petek v Zagrebu. Prišli bodo brata Valerijan in Adam Pribežević, dr. Krizman, dr. Kostić in Duda Noškopović. Obravnavali pa bodo po stari navadi delo svoje stranke med narodom zlasti tam, kjer žive pomešani Srbi in Hrvati.

Podgane so zgrizle 7-mesečnega otroka iz revne delavske družine v Splitu. Brezposelni delavec Kuzmanić z ženo in dvema otrokoma je stanoval v kletnem stanovanju, ker si boljšega stanovanja prav zaradi brezposelnosti ni mogel privoščiti. Ko je v terek odšel z ženo molovalat spet za službo, je pustil doma v postelji otroka. Ves prepaden je bil, ko se je čez nekaj ur vrnil in našel otroka vsega razgrizenega in krvavega. Ko je stopil k postelji, je z nje skočila podgana. Otročica je dal takoj prepeljati v bolnišnico, vendar je nekaj ur potem zaradi prehudih ran dete umrlo.

Požigalec so zalotili v Sisku prav v trenutku, ko je hotel zažgati svojo hišico, ki je bila zavarovana za mnogo večjo vsoto, kakor pa je bila vredna. Policija je namreč nekaj dni prej prejela nepodpisano prijavo, da namerava neki Andrej Milarković, bivši pristaniški delavec zažgati svojo hišico v mestu, da bi prišel do zavarovalnine v znesku 40.000 dinarjev. Pred kratkim je dal namreč zavarovati svojo hišico za 20.000 Din in opravilo za istotoliko. Vse skupaj pa ni bilo vredno več kakor nekaj tisočakov. Policija je postavila skrivno stražo. Sredi noči se je pred hišo pojavil neki moški in zažgal kupček slame. Stražnik je stekel za neznanec, se prejel pa z nogo poteptal gorečo slamo. Markovič so šele drugi dan prišli. V hiši je bilo vse polito s petroleji in poslano s koruzno slamo, okna in vrata pa odprta, da bi požar prav gotovo prejel objel vso stavbico. Markovič bo moral za zapale in požariti na zavarovalnico.

Slaboumni sin je skoro ubil svojo mater v Slavonskem Brodu. Stjepan Gjurček je že pred tremi leti znozel, da so ga morali oddati v umobolnico v Stenjevec. Ker pa ni bil nevaren, so ga spet pustili domov. Pred dnevi pa je doma dobil hud napad. Mati ga je hotela tolažiti, vendar jo je znozel sin zgrabil in začel pretepati. Nazadnje je prišel še za poleno in tolkel z njim po njej. Nezvesto so jo sosedje rešili pred sinom in jo prepeljali v bolnišnico.

Vihar in nevihte so večer divjale po Sremu in Banatu. Vihar je divjal z brzino do 150 km, da so morali ustaviti vso rečno plovo na Donavi, Savi, Tisi, Tamišu in Begeju. Potiranih je bilo tudi mnogo brozjav in telefonskih žic. V Vrhu je vihar podrl hangar na letališču. Pri Zemunu pa se je zaradi razbesnenih valov potopil bager, ki je bil usidran sredi Donave. Ko je nastal vihar, ga je moštvo skušalo spraviti k obrežju. Toda ves trud je bil zaman. Valovi so brod prevrnil. Vsa posadka 16 moških z ženo in dvema otrokoma, skupaj 20 ljudi, so valovi zagnali. Na pomoč so jim priskočili gasilci in policaji, pa menda niso rešili nobenega. — Vihar je prekinil pri Zemunu tudi velik šlep, na katerem je bilo 40 vagonov žita v vrednosti 300 tisoč dinarjev. Valovi so bili vsiljivi tudi do 6 metrov. Na Savi je valovje raztrgalo več splavov, voda pa je vdrta tudi v zemunske ulice in jih preplavila. Tramvaj, ki vozi iz Zemuna v Beograd, je bil počl vodo.

Na neobičajen način sta se pomirila sprti tast in njegov zet v Somboru. Kelemen Tazle je bogat posestnik, njegov zet pa ne tako. Slednji je bil sprt s tastom že nekaj let. Najbolj pa je bil ponošen na svoje izredno dolge brke. Prijatelj obeh so ju hoteli že večkrat spoprijateljiti, pa ni šlo. Ko so se pa pred dnevi vsi znašli v gostilni, so ponovno poskusili. Šlo je. Vendar je postavil stari tast poseben pogoj: zet si mora dati odrezati ponosne brke in pojesti dva pečena žabja kraka, ki mu nikdar niso šli v slast. Za čuda, zet je pritril in storil, kar je od njega zahteval tast.

Na starost se je šele oženil z vdovo, ki jo je hotel kot mladenič za ženo, 73 letni Stipo Katančič iz Nove Gradiške. Kot mladenič je imel rad Jelo, vendar se je moral poročiti tako, kakor so hoteli njegovi starši. Kljub temu pa na svojo prvo ljubezen ni pozabil. Pred meseci mu je umrla žena. Ker je bila tudi Jela vdova, sta sklenila, da se bosta vzela. Zaradi poplave, sta se morala ženin in nevesta prepeljati v cerkev s čolni. Komaj sta »mladi« moč in žena preživela pod skupno streho en dan, je že smrt posegla med njiju. Stipa je za dela že naslednji dan kap.

Nos je odgriznil sosedu v prepiru, pa ga je sodišče zato obsodilo na štiri mesece zapora in 1000 dinarjev denarne kazni. Ilija Mlakar iz okolice Petrinje je imel več njev, preko katerih so kmetje običajno vozili, ker drugače niso mogli s polja na cesto. Ilija se je vedno hudoval na kmete, pa ni nič pomagalo. Nazadnje se je le zmenil z njim, da jim je dovolil. Le eden ni hotel, kmet Tešan Pavič namreč. Z Ilijo sta si bila že dolga leta navzkriž. Zato je Ilija čakal na priliko, da ga bo prijel. Res, prilika se je kmalu dobila, ker so kmetje spravljali koruzo domov. Prepri je bil kratak, ker je Tešan zgrabil Ilijo in ga vrgel na tla. Nato pa mu je odgriznil nos.

Somborsko sodišče je pred dnevi obsodilo na 5 mesecev strogega zapora Ivana Sufalja, svaka velikolakega velikaša, bivšega ministra in senatorja Ivana Puelja, ker je kot blaginjski ribiške centrale na državnem posestvu v Belju dopuščal, da je upravnik Ivković ponesveril 140.000 dinarjev. Upravnik je jemal denar kar iz uradne blagajne. Poleg tega je izsiljeval denar tudi od uslužbencev. Če mu uslužbenec ni prinesel zahtevane vsote, ga je odpuštil iz službe. Kadar pa je prišla revizija blagajne, je Ivković stopil v banke in si izposodil denar. Ko je bila pa revizija končana, ga je spet vzel iz blagajne in nesel v banke nazaj. Sufalja je za to kot blaginjski vedel, vendar je Ivkoviča prijavil oblastem šele potem, ko je ta od njega zahteval 40.000 dinarjev, pa mu jih ni hotel dati. Upravnik mu je službo odpovedal, a Sufalja mu je zagrozil z ovdobo. Čim je prišel prvi glas o novi preiskavi, se je upravnik ubil. Sodišče je obsodilo Sufalja zato, ker ni upravnikovih ponesverb takoj prijavil oblastem.

Avto svojega gospodarja iz Banjaluke je zažgal sofer Anton Pristavec, doma iz Maribora. Pristavec je z nekaterimi svojimi prijatelji krolal po gostilnah, nakar se je hotel popeljati še z avtomobilom na izlet. Pijan je vozil avto tako, da je dvakrat zadel ob občestni kamen. Kmalu nato pa je vse skupaj zdrknilo s ceste v precej globok jarek. Soferju se ni nič zgodilo. Mirno je v polomljenem in prevrnjenem avtomobilu zaspal. Ko je privozil mimo neki avtomobilist iz Jajca, mu je hotel pomagati. Toda Pristavec ga je zavrnil. Nato je pa vprilo pristatnih zažgal vtomobil. Imel pa je pri vsem tem srečo. Niti takrat, ko se je avto prevrnil, niti takrat, ko je gorel, se Pristavec ni nič zgodilo.

Nemci četrtič na Himalajo

Najbolj neznani svet je gotovo oni v višinah Himalaje, kamor še ni stopila človeška noga. Le sem pa tja se kdaj zazre na te poledenele strmine oko drznega letalca, ki mu meja ni postavljena niti v višini 8882 metrov, do katere so zemeljske sile nagromadile himalajske sklade. Vendar pa kaže, da tudi ta svet ne bo ostal več tako dolgo nedostopen, saj se v te višine vsako leto podajajo najbolj preizkušeni turisti. Četudi kakšna ekspedicija doseže nižje vrhove Himalaje, je to tudi že velik uspeh, saj so tudi ti vrhovi precej višji, kakor n. pr. največji gorski velikani v Alpah, ki enako zahtevajo od izkušenih turistov nemalo izkušenosti.

Nemci so do letos poslali na Himalajo tri svoje ekspedicije. Pred nekaj dnevi, 10. aprila, pa se je iz Monakovega podala na to pot četrti, ki bo ponovno naskočila drugi najvišji vrh v Himalaji — Nanga Parbat. Udeležujejo se je topot tudi trije znanstveniki, med njimi znani raziskovalec prof. Troll, ki je o načrtih sedanje ekspedicije dal nekatera pojasnila.

Letošnji načrti

Predvsem je prof. Troll poudaril radovednim časnikiarjem, ki so ga ob odhodu ekspedicije iz Monakovega naravnost nadlegovali, da bi jim kaj povedal: »Po mojem mnenju je primerno pisati za javnost poročila o kakšni znanstveni ekspediciji šele tedaj, ko je ta že opravila svoje delo. Znanost ne bo nikdar pisala tega, o čemer obstojajo šele samo slutnje, prej, dokler se ne bo prepričala o tem ali onem in prišla do gotovih zaključkov in ugotovitev. Najprej moramo kaj napraviti, potem bomo šele o tem lahko govorili!«

Letošnji naskok nemških hribolazcev na Nanga Parbat, na drugi najvišji vrh v himalajskem pogorju in obenem drugo najvišjo točko na zemlji sploh in ki jo Indijci imenujejo »Goro strahu«, ni mišljen kot čisto znanstvena ekspedicija. V njej je šest res pravih turistov in trije znanstveniki. Namen letošnje nemške ekspedicije je predvsem, da ravno Nemci zavzamejo ta vrh, kjer je našel leta 1934 smrt v večnem snegu in ledu vodja takratne nemške ekspedicije Willi Merkl, z njim vred pa tudi trije njegovi spremljevalci. Če letos zavzamejo trdovratni Nanga Parbat, bodo po njihovem mnenju dobili vsaj nekaj zadoščenja za omenjene štiri žrtve.

Mnogokaj novega odkriva tudi film, ki so ga leta 1934 posneli pod neznanimi najvišjimi vrhovi Himalaje Mount Everest, Nanga Parbat in neštetimi drugimi.

Evropa je prenizka

Dočim je profesor Troll zemljepisec, sta ostala dva znanstvenika, ki sta 10. aprila odšla proti Himalaji: dr. Hartman in dr. Luft fiziolog. Prvi se je udeležil že tudi ekspedicije leta 1931. Kdor se hoče seznaniti s celotnimi razmerami, ki vladajo v teh sinjih gorskih višinah, je pač treba iti v Azijo.

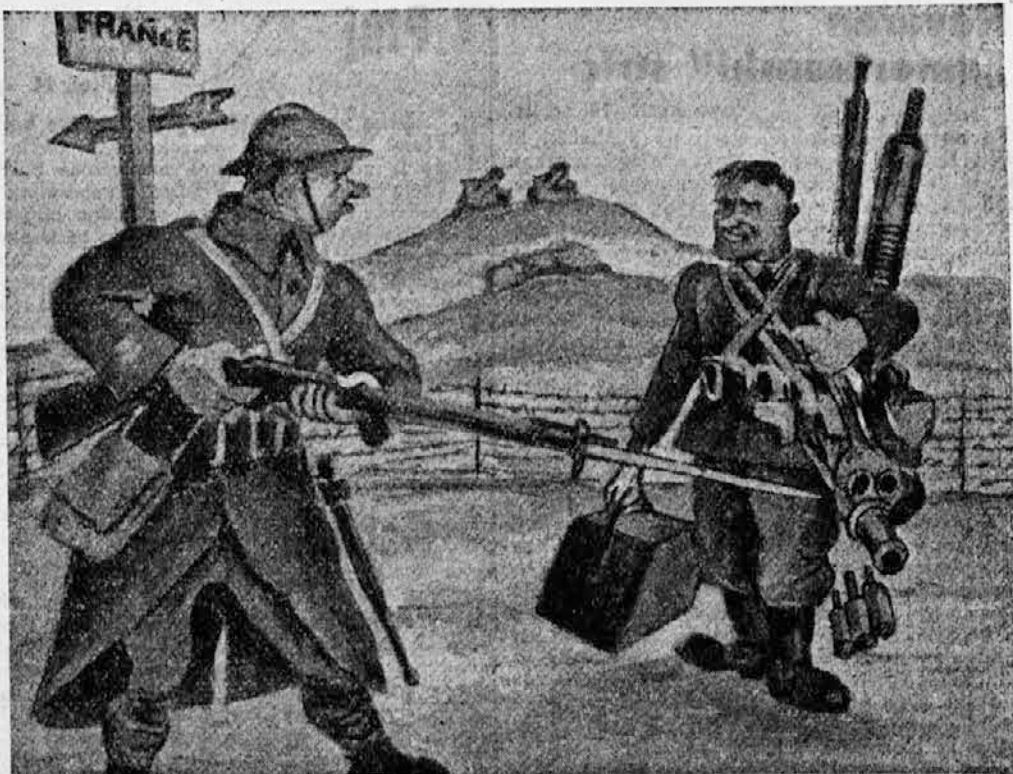

Tapir s svojim mladičem

Evropa je za to prenizka. Najvišji evropski vrh Montblanc je visok »komaj« 4810 m. Nanga Parbat pa sega v višino 8120 m. Do danes še ni dosegel noben hribolazec višine 8000 m. Najbolj zanimivi in značilni pa so fiziološki problemi ravno v višini nad 5000 m. V teh višinah so za raziskovalca prav hvaležno polje velike podnebne spremembe, manjši zračni pritisk, vedno večje pomanjkanje kisika, čim višje gremo, vedno večje izžarevanje ultravioletnih sončnih žarkov in še mnogo drugih pojavov, ki ravno v teh višinah nad 5000 m pridejo do izraza. Te višinske razlike pa v večji meri občutijo hribolazci tudi na sebi, posebno v tem, da zaradi vedno manjše količine kisika v zraku vedno težje dihaajo. Daljše bivanje v teh višinah ima za posledico, da krvni obtok postane hitrejši, žile vse močnejše začno biti. Daljše bivanje v višinah okoli 7000 m tudi povzroča, da se začno tvoriti nova rdeča krvna telesa.

Višina daje moč!

Dr. Hartmann je pri svoji prejšnji ekspediciji tudi dosegel, da postaja človek, ko se vzpenja do 6500 m visoko, vedno močnejši v rokah. To je dokazal tudi na podlagi instrumentov s tem, da je vsa-

Na španski meji: »Nazaj, za prostovoljce je španska meja zaprta!« — »Za turiste tudi?«

kemu posameznemu članu ekspedicije zmeril to moč v gotovih presledkih. Toda težko je reči, da je ta nenavadna moč posledica vedno večje višine, do katere se je človek povzpel, pač pa, da prihaja od tod, ker se pač vsak, ki pride do teh višin, že na svoji poti toliko utrdi in izuri, da ni nič čudnega, če postane naenkrat res močnejši, kakor je bil prej. Nad višino 7000 m pa začne ta človeška moč polagoma pešati.

„Plezajo naj drugi!“

Profesor Troll, ki se te ekspedicije ni udeležil zato, da bi poskušal po neznanih strminah svoje plezalske sposobnosti, se tudi ne namerava udeležiti zadnjega naskoka na Nanga Parbat. On pravi, da je za takšne stvari že prestar. Plezajo naj drugi. Svet, ki ga bo raziskoval, je kakor pravi, v višinah od 1000 do 6000 metrov. S seboj ima tudi zemljepisno karto, ki so jo izdelali leta 1934, ko se je mudila v Himalaji tretja nemška ekspedicija. Ta karta je do danes najtočnejša, kar jih sploh je o Himalaji. Na njej niso samo trigonometrično določene višine posameznih vrhov, pač pa je nanjo vneseno tudi marsikaj, kar je v teh krajih ujela fotografska kamera. Na to karto bo sedaj prof. Troll vnesel tudi to, kar bo letos dosegel. Na podlagi meteoroloških podatkov, ki mu jih bodo pokazale razne vrstne naprave, bo narisal tudi neke vrste vremensko karto, poleg tega pa ima v načrtu karto, iz katere bo razvidno, kje in s čim je poraščen svet v Himalaji.

Vse to delo namerava topot napraviti prof. Troll sam. Ne bo ga spremljal dr. Wien, ki je šel leta 1934 z njim v Abesinijo. Toda Troll je precej

potoval tudi že sam, brez spremstva in pomagačev. Takšno potovanje je napravil n. pr. v Južno Ameriko. Topot ne bo najvažnejše, da obišče čim več gorskih vrhov, pač pa, da pride vsaj do nekkih novih ugotovitev v njegovem znanstvenem udejstvovanju, in da te ugotovitve primerja potem z drugimi tovrstnimi dognanji.

Ta nemški znanstvenik posebno poudarja tudi to, da je mogoče znanje o celotni naši zemlji izpopolniti samo na ta način, če prej preiščemo in podrobno preštudiramo razmere, ki vladajo v posameznih njenih pokrajinah. V ostalem pa pravi, da so znanstveno delo čisto neke vrste

„duhovne konzerve“

ki v primeri potrebe more prav dobro služiti. »Tako so me,« pravi Troll sam, »leta 1933, ko sem se vrnil iz Abesinije, skoraj zasmehovali, ali pa se vsaj čudili, zakaj sem vendar šel raziskavat takšno deželo, ki »Nemce prav nič ne zanima«. Malo pozneje pa je bilo ravno moje potovanje v Abesinijo predmet najživahnejšega zanimanja in gotovo se še nikomur več ne zdi brez koristi moje takratno delo v Abesiniji.«

Tudi letošnja ekspedicija v Himalajo, na Nanga Parbat, naj prinese drobec pravi celotni sliki, ki naj si jo ustvarimo o naši zemlji. Ni važno, ali gre pri takšnih ekspedicijah za tem, da človek še en-

Lipa, ki ima svojo kožo zraščeno v obliki vijajnice. Znano je, da se pri drevesih skuša vedno tista stran, kjer raste največ vej, zasukati proti soncu. Tako se mora zviti tudi deblo.

Druga črta se začne deset kilometrov južno od nemškega obmejnega mesta Mittelwalde pri češkem mestu Kralik. Zgrajena bi bila po hribih v češkomoravski dolini in se vlekla prav do Jihlave.

Tretja črta izrablja velike geografske ovire: Beskyde na zapadu in Hlohovečke gore na vzhodu od Vaga. S tem bi bila utrjena Moravska in pod zaščito tega dvojnega utrjenega pasu bi se zgradil center težke in vojne industrije v dolini Vaga. Zadnji čas po pisanju nemškega lista stalno kopljejo ogromni rovi, podzemeljski položaji za artilerijo in tajna gnezda za strojnice. V severovzhodni Moravski so baje Čehi zgradili velika vojaška strelišča. Dalje je baje 2600 orožniških postaj dobilo nove telefone.

Radio

Programi Radio Ljubljana

Podroben program ljubljanske in vseh evropskih postaj dobite v najboljšem in najcenejšem ilustriranem tedniku »Radio Ljubljana«, ki stane mesečno samo deset dinarjev.

Cetrtek, 15. aprila: 12 Vsakemu nekaj (plošče) — 12.45 Vreme, poročila — 13.00 Cas, spored, obvestila — 13.15 Ura lahke glasbe: Ruski zbor in orkester »Jare« 14 Vreme, borza — 18 Vreme, borza — 18 Radijski orkester — 8.40 Slovensčina za Slovence (g. dr. Rudolf Kolarik) — 19 Cas, vreme, poročila, spored, obvestila 19.30 Nac. ura: Predavanje min. za telesno vzgojo — 19.50 Zabavni kotiček — 20 Domaci zvoki, Sodebne glasbe Radijskega orkestra, Akademski pevski kvintet in plošče — 22 Cas, vreme, poročila, spored — 22.15 Esperantoška oddaja: »Ljubljana«

Petek, 16. aprila: 11.00 Solska ura: Z našimi splavarji do Belgrade reportaža (g. Oskar Hudales), 12.00 Odmevi iz naših krajev (plošče), 12.45 Vreme, poročila, 13.00 Cas, spored, obvestila, 13.15 Koncert Radijskega orkestra, 14.00 Vreme, borza, 18.00 Zenska ura: Kaj mora vedeti žena o hranilnoznanstvu (gđ. Anica Lebarjeva), 18.20 Harmonika in citre (plošče), 18.40 Francoska (g. dr. Stanko Lehen), 19.00 Cas, vreme, poročila, spored, obvestila, 19.30 Nac. ura: Naše sodelovanje na mednarodni jovski razstavi (dr. Alfons Semper), 19.50 Zanimivosti, 20.00 IV. Koncert Ljubljanskega godalnega kvarteta, 20.50 Saljapin poje (plošče), 21.10 Francoske koncertne suite (Radijski orkester), 20.00 Cas, vreme, poročila, spored, 22.30 Angleške plošče.

Drugi programi

Cetrtek, 15. aprila: Belgrad: 19.50 Narodne pesmi — 20.40 Orkestralni koncert — 21.05 Arje — Zagreb: 20 Prireditelj glasbene sole »Lisinski« — Dunaj: 19.25 Opera — Trst-Milan: 17.15 Vokalni koncert — 21 Igra 22.25 Komorni koncert — Rim-Bari: 21 Biblijska drama »Mojses« — Praga: 19.25 Orkester in solisti — 20.25 Violina — 21 Orkestralni koncert — Varšava: 20 Lahka glasba — 21 Poljski skladatelji — 22 Sramel kvartet — Berlin-Hamburg: 20.10 Plesni večer — Frankfurt-Monako: 20.10 Opera »Snežinka« — Strassburg: Simfonični koncert — Bukarešta: 20.15 Filharmonični orkester.

»Vaš sin, gospod Zemljak, je pa zelo slab v zemljepis.«

»Nič ne de, gospod učitelj, saj tako nimamo denarja, da bi ga pošiljali po svetu.«

Jetniki s Hudičevih otokov

Zdravnik dr. Mudd se je za nekaj trenutkov zamislil.

S plavanjem?

To bi bilo preveč predrzno...

Ta smelost bi že mejila na nesramo...

Pred očmi mu je vstal prizor, ki ga je vsem kaznjencem pokazal narednik Rankin...

Morski psi!

Ne, na ta način ne bi šlo.

Poskušal bom preteči preko mosta,« je spregovoril po kratkem premisleku zdravnik Mudd.

»Na mostu je dan in noč straža,« je ves zaskrbljen dejal črnc. »To bo šlo težko, če se kaj pametnega ne ukrene...«

Toda, morda bi se dala tudi ta težava prebresti...

»Na kakšen način?«

»Morda bo šlo tako, da me danes odrede za stražarja na mostu,« je odgovoril črnc. »Če pa to ne bo šlo, potem bom poskušal zamenjati z onim, ki bo za to noč določen za stražo.«

»Potem bi bilo vse precej olajšano, Buck,« je izustil zdravnik. »Loti se tega...«

Na koncu hodnika so se zaslišali lahni koraki. Nekdo je prihajal.

»Samo korajžno, brez strahu, gospodar Sam,« je dejal Buck.

Nato je izginil.

Zdravnik Mudd je za trenutek prisluhnil, nato pa je z obema rokama zgrabil za železno mrežo in se z velikim hrenpenjem po svobodi zazrl skozi njo.

V daljavi na morski pečini se je lahko pozabavala lepa ladja s črnimi jadrin in dvema svetilkama.

Tam je bila rešitev.

Treba je samo premagati to daljavo, priti do ladje in...

Kar bi temu moralo slediti, je bilo tako mamljivo, tako privlačno, da se mu je zdelo kar nedosegljivo. Tisto je pomenilo svobodo, rešitev iz vseh muk, združenje z njegovimi dragimi...

Cas je tekal, a on je brez prestanka zrl na morsk pečino.

Komaj da je še videl ladjo s črnimi jadrin. Zakrila sta jo dva, trije ribiški čolni, ki so odpluli na nočni lov. Mudd je nepremično gledal v to smer.

»Kaj gledate s takim zanimanjem?« ga je prebudil nek glas iz zamaknenosti.

To je bil glas narednika Rankina. Mudd se je nalahno obrnil in odgovoril zamišljeno:

»Zunaj je življenje, svoboda!«

Rankin je naglo odklenil celicična vrata in z zaničevalnim pogledom stopil k oknu.

Na pečini je bilo nekaj ribiških čolnov in ničesar drugega.

Ničesar sumljivega.

Narednik Rankin se je razjezil.

»Pomaknite se v kot!« se je zadržal na jetnika, ki je bil brez moči.

Tedaj je začel pregledovati celico. Z nogo je prevrnil stolček ter odmaknil zaboj, ki je jetniku služil za mizo.

V naglici je površno pregledal tudi borno ležišče, pa ni odkril ničesar sumljivega.

»Pazite se!« je zarjul nad zdravnikom Muddom.

»Če boste poskušali pobegniti, vas bom jaz zasledoval. Potem, gorje vam! Zgrabil vas bom, če vas še pri tisti prici ne bom ubil kot psa. Poskusili boste vse blagodati tiste podzemne ječe, iz katere se nihče več ne vrne.«

Zdravnik Mudd se je mirno zagledal vanj. Dobro je razumel njegove poslednje besede.

V onem kratkem času, ki ga je prebil tu, je imel tudi priliko, slišati za to strašno podzemeljsko ječo. Bila je globoko pod zemljo in v njej je bila prava mučilnica. Mučilne naprave, ki si jih je mogel izmisliti samo najbolj zverinski razum!

Ječa sama je bila tako dobro prikrita, da je

bilo treba iti skozi vso ogromno zgradbo, pa še nisi ničesar opazil. Vrhovna vojaška oblast, ki je vodila upravo nad vojaškimi kaznilnicami, ni niti vedela zanjo. Proti zakonom in vkljub predpisom je ta ječa obstajala in so njeno grozoto morali mnogi in mnogi kruto okusiti.

Tu so kaznjence za vsak najmanjši prestopok mučili na najstrašnejši način.

Narednik Rankin se je ozrl še nekajkrat naokoli, nato pa je odhajajoč še navrgel zdravniku Muddu:

»Smatram za umestno in potrebno, da vas še na nekaj spomnim, namreč na tiste lepe psičke, ki ste jih imeli priliko videti. Tudi na oni okostnjak, ki se pošastno reži na dnu vode. Same lepe reči, kajne? Ha, ha, ha...«

Zlobni smeh je spremljal te besede, da je šlo kar po kosteh. Nato je Rankin odšel.

Njegovi koraki so se polagoma izgubili.

Ko je nastala tišina, ni zdravnik Mudd pre-mišljal niti trenutka več.

Z naglo kretnjo je razparal staro slamnjako ter potegnil iz nje dolgo vrv. Potem je prelomil milo in potegnil iz njega predmet posebne vrednosti — ključ, ki je bil izdelan z nadčloveško potrpežljivostjo iz — žlice.

Odločilni trenutek je prišel.

Treba ga je bilo samo še izkoristiti.

XIII. poglavje.

Večji oddelek jetniških paznikov je bil postavljen v stražnico, da dobi navodila, preden odide na nočno stražo, ki se je menjala vsaki dve uri. V stražnico je prav tedaj stopil narednik Rankin z namero, da gre spat.

Ostro je premeril vsakega posameznega stražarja, nakar se je ustavil pred Buckom.

»Hej, ti,« je zavpil nanj, »kaj si pa ti delal tam, pri oni celici?«

»Pri kateri celici?«

»Kaj se delaš neumnega? Pri celici zdravnika Mudda?«

Črnc ga je začudeno pogledal.